

(૩)

પાપ શું ને પુણ્ય શું, મિથ્યા નિર્થક વાદ છે;
સમજી સમયને દ્રવ્ય સાંચે એ જીવન આખાદ છે.
શાસ્ત્ર વેદ અસત્ય ને, પોથી બધાં જુદાં અરે!
જાગ પી પી ને ગનાવ્યાં, કાંઈ ના અક્કલ મળે.

(અઢલ)

ખતાવ્યું ચિત્ર નાયકનું, પ્રિયે ઓ પાઠકો ખ્યારા;
ખતાનું નાયિકા શાણી, પતિ સમજે નયનતારા.
ઘણી જો વાય ઉત્તરમાં, મળે ના કાંઈએ રસ્તો;
પડે અંધાર વચમાં ત્યાં, જડે ના કાંઈએ રસ્તો.
પતિનું રૂપ જુદું ને પ્રિયાનો વેશ ન્યારો છે;
વિદેશી એક તો ખીજી, સ્વદેશીનો સીતારો છે.
નથી ઉમ્મર બહુ તેની, સગુણી સુંદરી શાણી;
શિખામણુ આપતી પતિને, છતાં પત્થર ઉપર પાણી.
મનોહર રૂપમૂર્તિ એ, દયાની જીવતી દેવી;
કળિના કાળમાં જાણે, સુકન્યા ને સીતા જેવી.
ત્યજીને છાયલો સાડી, ધરે છે અંગ પર ખાદી;
વિદેશી વસ્ત્ર ત્યાગીને, ચડે છે દેશ આખાદી.
ચલાવી રેંટીયો ધરમાં, સુતરના તાર વણનારી;
પુણ મોહન પ્રભુને એ, જીવનનું નાવ તરનારી.
વરસ છે વીસની ઉમ્મર, ઘણું એ જ્ઞાન ધરનારી;
ચીત્તને શાસ્ત્રના મંત્રો, વિચારે ને સમનારી.

૧૦૧૦૮

(વિષમ હરિગીત)

લેખક:—

નામ એનું શાન્તિ ને, એ શાન્તિનો અવતાર છે;
 પામી સુશિક્ષા પ્રેમદા, પતિ એજ બસ આધાર છે
 પાડોશમાં રહે વણિક કન્યા, નામ મોહિની હતું;
 ઉમ્મર વરસ પંદર અને, સૌન્દર્ય રતિ જેવું હતું.
 કન્યા સુધારક આપની, હજીયે કુંવારી રહી હતી;
 સ્વચ્છંદી નિરંકુશ થઈ, સર્વત્ર તે ફરતી હતી.
 ચંચળ હતાં એ નયન ને, ત્યાં કામજવાળા સળગતી;
 ક્ષણ ક્ષણ અને પળ પળ કીકીઓ આંખમાંની ફરકતી.
 ગાલો ગુલાબી લાલને, એ હાથમાં મેંદી હતી;
 સૌન્દર્ય અદ્ભુત જોઈને, સહુ કામીને ચિંતા થતી.
 કટિ પાતળી છે કેશરી સમ, ચાલ બસ ગજગામિની.
 બન્ને નયન બહુ ભયં, બંને ત્રિભુવનમોહિની;
 ચાલતી એ લટકમાં ને, ચેન ચાળા બહુ કરે;
 ધર્મનું નહિ ધ્યાન ને, લજ્જા મૂકી ફરતી ફરે.
 હરમેશ સંધ્યાકાળ થાતાં, બાગમાં ફરવા જતી;
 કામી જનોની સાથ તે અનુરાગ બહુએ બાંધતી.
 એક દિન સંધ્યા સમે, શાન્તિપતિ ફરવા ગયો.
 પાછી ફરે છે મોહિની, ત્યાં માર્ગમાં ભેટો થયો.
 ચંચળ મળ્યાં એ ચાર નયનો, અમકી ત્યાં વિજળી ગઈ;
 બન્ને હૃદયના ઉપર એની અસર બહુ બહુ થઈ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૭૦૮- વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ હૃદય-ને-જાળ પાલ

વિષય ૩ - : ૪૨)

ભાન ભૂલ્યાં ઉભયને સમજી ગયાં સહુ સાનમાં;
 વળી પત્ર ફેંકી મોહિની, ચાલી ગઈ બહુ માનમાં.
 પત્ર ઉંચકી ઝડપથી ને યુવક એકાન્તે ગયો;
 સમજી જઈને સાર એનો ચિત્ત આનંદિત થયો.

(ગઝલ)

(પત્રની નકલ)

જીવન આધાર છે મ્હારા, કદિ ના ભૂલશો ખ્યારા !
 વિરહનાં દુઃખ હરનારા, કદિ ના ભૂલશો ખ્યારા !
 દિવસ ને રાત તરફડતી, તમારે માટે હું રડતી
 ભર્યા છે દુઃખના ભારા, કદિ ના ભૂલશો ખ્યારા !
 વિરહનો તાપ દે તાવી, બધું ચે ભાન ભૂલાવી;
 દયા દાસી તણી લાવી, કદિ ના ભૂલશો ખ્યારા !
 તમોને જોઈને વ્હાલા, પીધા છે ઈશ્કના ખ્યાલા;
 રીસાઈ ફર શું ચાલ્યા, કદિ ના ભૂલશો ખ્યારા !
 બધું છું આપની માળા, બની છું દીન બહુ બાળા;
 તમે છો આંખના તારા, કદિ ના ભૂલશો ખ્યારા !
 લગાવો સ્નેહની ચાવી, મધુરો પ્રેમરસ લાવી;
 પ્રણય સુખ લૂંટી લૂંટાવી, કદિ ના ભૂલશો ખ્યારા !
 અમારું આ હૃદય ઠરશે, તમોને આશીર્વા મળશે;
 મધુસૂત્ર વૃક્ષ પથ ફળશે, કદિ ના ભૂલશો ખ્યારા !
 તમે મહિા પિછાનો છો, રહું પાડોશમાં ખ્યારા;
 મરે ના નાચજી ન્યારા, કદિ ના ભૂલશો ખ્યારા.

હમેશાં આ સૂત્રે બહાલા, મહને મળજે આહીં આવી;
તમે ગુરુ બની બાવી, કદિ ના ભૂલશે પ્યારા.

[વિષમ હરિગીત]

લેખક:—

આ પત્ર વાંચી યુવક એ, અંતરમહીં વિહ્વળ થયો,
ચંચળ જીગરને શાન્ત કરવા, મધ પીવા એ ગયો;
હાટલમહીં બેસી અને, બાટલ બધી પુરી કરી;
આરોગી માંસાહારને, ચિંતા ન પાપતણી જરી.
દશ વાગતાં આવાસ પોતાના તરફ પાછો ફરે;
શાન્તિ બીચારી રાંધીને, રસ્તો અરે બેચા કરે.
નિજ સ્વામીનું દર્શન થતાં, બહુ હર્ષ અંતરમાં થયો;
દુર્ગંધ મુખથી આવતાં, આનંદ સહુ ઉડી ગયો.
વસ્ત્રો ઉતારી ભુખ નહિ કહી શયનગૃહમાં એ વાળ્યો;
પણ પત્ર પેલી મોહિનીનો વસ્ત્ર માંહી રહી ગયો.
શાન્તિ બહુ ઉદાસ બનીને, રાતભર ભુખી રહી;
અંતરતાણી પીડા બહુ પણ કોઈને કહેવાય નહી.
બીજો દિવસ ઉગ્યો મુશિબતમાં વખત તો ના જતો;
ક્ષણ કાળ પણ એ યુવકને યુગ જેટલો છે લાગતો.
ચંચળ હતું નિજ ચિત્તને એ કોટમાંહી ના ગયો;
સંધ્યા થતાં એ વસ્ત્ર પહેરી બાગને માર્ગે વાળ્યો.
આતુર હૃદયથી શોધ કરતો, સર્વ સ્થળમાંહી ફર્યો;
પણ ક્યાંય તેને મોહિનીનો, ના અરે પત્તો મળ્યો.
દર્શન થયું ના મોહિનીનું, હૃદય નિસાસા મૂકે;

અંતર વિચારે પ્રેમદા, ના વાયદો આપી ચુકે.
 સાહસિકા સુંદરી વ્યભિચારિણીને ભય નહિ;
 લલ્લમ મૂકી ન્યાં વેગળે, ત્યાં કોઈનો છે ડર નહિ.
 પંદર મિનિટ વીત્યા પછી, એ મોહિની આવી મળી;
 દર્શન થતાં દિલહારનું, આશકતાણી ચિંતા ટળી.

[ગજલ]

મોહિની:—

હૃદયસ્વામી પિયુ ખ્યારા, તમે આધાર છો મહારા;
 હવે આ દેહ પર વ્હાલા, સકળ સત્તા તમારી છે.
 નજર મળતાં હૃદય ફૂલે, બની છું દાસી વિષ્ણુમૂલે;
 પિયુજ પ્રેમના ઝૂલે, સદા ઝૂલાવનારી છે.
 જીવનના પ્રાણ ઉપવનમાં, પ્રણયના કુંજકાનનમાં;
 વિરહ મીઠડાં વિદ્વાસનમાં, તમારી તો પથારી છે.
 મળ્યાં બેઢિલ હતાં ન્યારાં, સીંચ્યા સ્નેહે કનકક્યારા;
 હૃદયના આસને ખ્યારા, બિરાજે અર્જ મહારી છે.
 મળી આ ચાર આંખો ને વહ્યાં શાં પ્રેમનાં ઝરણાં,
 હૃદયના તાર સંધાયા, અજળ કેવી ખુમારી છે !
 શરણુગત સેવિકા બાણે, તમારી કિંકરી માનો;
 તમારી મીઠણી વાણી, મહેને તો પ્રાણ ખ્યારી છે.

યુવક:—

લગાડી પ્રેમની લગની, અજળ વ્યવહાર ત્હારો છે;
 પ્રિયા પ્રાણેશ્વરી પ્રમદા પ્રીતિનો માર્ગ ન્યારો છે.

રસિકા ને નવેલી છે, હૃદયનો હાર છે બહાલી;
 જીવનમાં તું રમે શાણી, જીવનના તું સીતારો છે.
 બુલીને લાન દુનિયાનું, કિતાબો ધરકની લીધી;
 ન પરવા પત્નીની કીધી, પિયુ દિલદાર તારો છે;
 હૃદય ત્રિજેરીની ચાવી, પ્રિયા તુંજને ઘઠ દીધી.
 સમર્પણ છે અમારું સહુ, તું વિણ અવતાર પારો છે.
 સુતાં કે બેસતાં ઉઠતાં, સ્મરણ તારું ન ભૂલાશે;
 ન સુરત દૂર એ થાશે, અમારો એ ધનિરો છે.
 અમારા તનબદનની એ, સલુણી આમ ખાખત છે,
 ન દિલપર કંઈ રહ્યો કાખૂ, ફકીરી હાલ મ્હારો છે
 દીપકપર જાય પરવાના, મરે શીરી ઉપર ફરકાદ,
 અનલહક બોલતો મનસુર, જીવનમાં ધરિક ધાર્યો છે.
 મઝા મીઠી ખુમારીમાં, ખુમારી ધરિક જામોમાં,
 ખુમારી ને ખુવારી હો, અમોને લેખ પ્યારો છે.
 પડે પગલાં અમારાં જ્યાં, તમારી રાહદારી હો,
 ફકીરીની નથી પરવા, અજબ બસ સ્વાદ લાખ્યો છે.
 લયું અધરોષમાં અમૃત, લખેલખ આ મિલાવા દે;
 થશે જો ઝેર ના પરવા, ન પીને કેા ધરાયો છે !

(વિષમ હરિગીત)

લેખક:—

ખરે ભૂત્યાં છે લાખને, એહી રહ્યાં છે માનમાં
 અધરો ચુમે આલિંગતાં મહિ છે જરાયે લાખમાં.

(૯)

નિશા થતી ને વખત વીતતો, પ્રેમકીડા એ કરે;
 છુપાઈ પાછળ ઝાડીમાં, દર્શન આહા કોઈ કરે !
 પ્રિતા હતો યુવતી તણે, કન્યા તરફ જોયા કરે !
 એ પાપ જોઈ પુત્રીનું, કોઈ અંતરમાં ભરે.
 આંખમાંથી અશ્રિવૃષ્ટિ, કોઈ અપરંપાર છે,
 કંપી રહ્યું છે તન બદનને, રોષનો ના પાર છે.
 ક્ષણ કાળ દર્શનને કરી આવી ઉભો આગળ અરે.
 દર્શન કરી નિજ તાતનું ને, મોહિની મનમાં મરે,
 મનમાં વિચારે શું કરે ને ક્યાં જઈને રક્ષા કરે,
 ધરતી ધરે જો સ્થાન તો તેમાં હવે પુરઈ મરે.
 લગ્ન તાણું ના સ્થાન ને, આ પાપ સહુ ખુલ્યું અરે !
 ક્ષણ કાળમાંહી માનવીનું હાય શું કિસમત કરે !
 હિંમૂઢ બન્યો તો યુવકને, શક્તિ નહિ નાશી શકે ?
 નિજ કાળ સ્હામો જોઈને, દુર્ભાગી ક્યાં ભાગી શકે ?
 સરકી ગયો એ એક બાળુ, બંધ છૂટા ત્યાં થયા;
 અકળાયલા એ બાપના મુખમાંથી બોલ સરી પડ્યા.

મોહિનીનો પિતા—

ધિક્કાર છે તુજ જાતને, ધિક્કાર ત્હારી માતને.
 ક્રિટકાર છે તુંજને સહા, કમજાત પાકી તાતને
 જન્મી જગતમાં નાશ પામી, કેમ નહિ આ આપહ ?
 કુળવંશનું અભિમાન પણ મનમાં ન રાખ્યું ત્હોં જર

ભણતર ઉપર પાણી ફેંચું ને ધર્મ ધોયો તહે અરે!
 નિજ શિયળ અર્પી અન્યને, ને પાપ તું આવું કરે.
 જોઈ શકું ના હું જરા, અધો બનાવો ઇશ મહને;
 કોને બતાવું મુખ હવે, લઈ જાઓ આ જગથી મહને.

લેખક:—

આંસુ સરે છે વેગથી, અફસોસ અંતરમાં કરે;
 ક્ષણ કાળમાંહી ફોલ ત્યજીને, કોધને અંતર ધરે.
 જોઈ યુવકના મુખ તરફ, ગંભીર થઈ એ ઉચરે;
 ઘનઘોર વાદળમાં વસી, જ્યમ વિજળી ચમક્યા કરે.

મોહિનીનો પિતા:—

લંપટ તને ધિક્કાર છે, તું પાપનો અવતાર છે;
 માનવ નહિ શયતાન તું આ પૃથ્વી ઉપર ભાર છે.
 નિજ પત્નીની પરવા નહી, હથવાન છૂટો હું કરે;
 લગ્ન થકી જીવતો મૂકું નહિ તો છૂટો કદિ ના કરે,

લેખક:—

ઉઠ્યો યુવક ને શ્વાસ મૂક્યો, આ સ્થળે ઉદ્ધારનો;
 જોયું ન પાછું જરા, ભય લાગતો તો મારનો.
 પત્ર પેલો મોહિનીનો વચ્ચમાંહી છે રહ્યો,
 કપડાં તપાસે ધોળી ત્યાં એ ભેદ તો મુલતો થયો.
 પત્ર વાંચ્યો શાન્તિએ ને, પાપ પકડયું નાથનું;
 વાંચે વિચારે ને રહે, દુહાંબ્ય દારૂણ નાથનું;
 શાન્તિને આરામ નહિ ને, ના જરાયે ચેન છે;

દિલ એ બીચારીનું અરે, બહુ દર્દથી બેચેન છે.
 મનમાં વિચારે શાણી કે પતિદેવ ક્યમ સુધરી શકે ?
 બગડી સુધારે કોણ બાણ, કોણ ટોડીને કહે ?
 એ ધર્મ મહારો કર્મ મહારે, ફળ મહારી છે સદા;
 સહધર્મિણી પતિ ના સુધારે, સુધરે નહિ એ કદા.
 (ગઝલ)

શાન્તિ:—(સ્વગત)
 સહુણી સુંદરી શાણી, પતિને તો સુધારે છે;
 ફરજ પોતા તણી જાણી, જીવનનું નાવ તારે છે.
 બની પ્રબળ અહા અબળા, જીવનજ્યોતિ જગાવે છે;
 દર્દ ઉપદેશ શાસ્ત્રોનો, વચન વેદો શિખાવે છે.
 ધરે છે ધર્મની મૂર્તિ, હૃદયમાં પ્રેમરસ પુરતી;
 સ્મૃતિનું જ્ઞાન ના ભુલતી, નવી સૃષ્ટિ બનાવે છે.
 અમારી આર્થ અબળાઓ, લીલા સાવિત્રના જેવી;
 અને દમયંતી દેવી સહુ, ધરમ સ્ત્રીનો બતાવે છે.
 બતાવે માર્ગ મહારો પણ, મહેને કિરતાર ઓ ખ્યારા;
 ભલે હો એ બમે એવા, છતાં હું એમની દારા.
 (વિષમ હરિગીત)

લેખક:—
 રાત પડી ને વેર આવ્યો, ભાન ના જરીયે મળે;
 ખાતો લથડીમાં ને કુટાતો બારણે અથડી પડે.
 મસ્તક કુટાતાં યુવકએ, નિજ આંગણમાંહી પડે;
 વાગ્યું બહુ નિજ લાલમાં ને લોહીની ધારા વહે.

(૧૨)

આવી મળ્યાં સહુ લોક ત્યાં, ને ખેલ એ જોયો બધો;
નાટક થતું પણ ટિકિટ ના, બધું પછી અફસોસ શો ?
કેા રનેહીએ ઘરમાં જઈને, વાત શાન્તિને કહી;
આવી ઉભી એ નાથ પાસે, આંસુથી આંખો ભરી.
પાસ જતાં વાસ આવી, સમજી ગઈ સહુ સારને;
ઘરમાં લઈ ગઈ સ્વામીને, ને એ જીવનઆધારને.
જે રનેહીઓની મદદથી, સેવા સુશીલા બહુ કરે;
બહાર ઉભાં લોક સહુ, નિંદા ગમે તેવી કરે.
કોઈ કહે દારૂડીઓ, ને કોઈને મન રમત છે;
આગરમાં લાય લાગી, લોકને મન ગમત છે.
ટોળું વિખેરાયું અને, શાન્તિ બધે ફેલાઈ રહી;
ડાકટર પધાર્યાં ખાલીમાં ને, શાન્તિએ પીડા કહી.

(અંત)

શાન્તિ:—

ગમે એવા નહારા પણ, છતાંયે નાથ મહારા છે;
ખુરા હો કે ભલા તો પણ, મને એ પ્રાણુખ્યારા છે.
હલો કે લંગડો સ્વામી, સતી તેને પૂજે નામી;
ભજે છે એકને પામી, જીવનમાં જોડી ને બામી.
હવા દઈને તમે ડાકટર, બચાવો નાથ આ મહારા,
નથી પૈસા મૂંડે ખ્યારા, પ્રિયે છે એક એ સ્વામી.
નથી દશ બારની પરવા, હું છું તૈયાર સહુ ધરવા;
પતિને માટ પણ મરવા, ગણું ના એમની ખામી.

(વિષમ હરિગીત)

ડાકટર:—

ચિંતા કરે ના બહેન મહારાં, શાન્તિ અંતરમાં ધરે;
લોભી નથી કે લાલચુ, મરણ પડે તે ફી ભરે.

મટશે દિવસ બસ ચારમાં ને, દર્દ આ ગંભીર નથી;
ડરશે નહિ દિલથી જરાયે, રહેજો સદાયે ધીરજથી.

લેખક:—

દિન ચાર તો વીતી ગયા, ને દર્દ સઘળું દૂર થયું;
આવ્યો જીવનમાં જીવ ને, બહુ સુખ શાન્તિએ ધર્યું.
ઇચ્છા કરીતી નાથને, ઠપકો બહુએ આપવા;

આવી ઉપાધિ ને પડ્યા છે, ચાર દિન તો કાપવા.

ટેવ પડી જે ના ટળે, છોને તિરસ્કારો મળે;

દાઝવાની ના જવ્યા ત્યાં, ડહામ ક્યાંથી કહો પડે ?

દાઝીઆના કસમમાં, ના કોઇને વિશ્વાસ છે;

લીધી પ્રતિજ્ઞા વચન કીધાં, જે ઘડીની આશ છે.

કીધી પ્રતિજ્ઞા શાન્તિ પાસે, વ્યસનને પરણામ છે;

સમજતી મન શાન્તિ કે, તેને નહિ આરામ છે.

દિન બે ગયા આવી રીતે, ને તૃતીય દિન એ બચ છે;

પીધા વિના એ યુવકને, ના ચેન દિલમાં થાય છે.

હાટલ મહીં જઇને અરે, કાળું કીધું નિજ કર્મનું;

ચકચુર થઇ આવ્યો ધરે, નહિ ભાન છે કંઈ વચનનું.

દાઝીઆ ના સમજતા કે, ભેદ ખુલ્લો થઇ જશે;

આવે ખુરી એ વાસ, કોઇ રીતથી ના દૂર થશે.

આં વાત બાણી શાન્તિ સ્વામી પાસે આવી ઉભી રહી;
 ટેબલ ઉપરના લેમ્પની, જ્યોતિ બદન પર છાઈ રહી.
 આરામ ખુરસી ઉપર બેસી, ચિરૂં એ કુંકતો હતો,
 સન્નારીનાં શબ્દો શીખામણ, ધ્યાન ના ધરતો હતો.

શાન્તિ:—

જે વસ્તુથી હાનિ થતી, રે હાય હિંદુસ્તાનની;
 બતાં પ્રતિષ્ઠા માનને, ના દેવ એ અભિમાનની.
 હે સ્વામી મહારા ધ્યાન છોડો એ સુરાના પાનનું;
 ગૌરવ વધારો આપનું ને, આર્યભૂમિ સંતાનનું;
 મંત્ર ગુરૂં શીખવે તે, ધ્યાન તો ધરતા નથી.
 જે દેવ પાડી છે ભુરી, પાછા જરા ફરતા નથી;
 જે સુરાથી થાય છે નિસ્તેજ મુખમુદ્રા અરે!
 એ જેર ક્યમ પીવું ગમે, અંતર વિચારો ના કરે!
 સંપતિ બાંધે વિદેશે, લોહી ચુશે દેહનું;
 નિજ ધર્મ બાંધે જે થકી, તે પાન છે શું સ્નેહનું!
 છોડો હવે વિનતિ કરું, હું નાથ બેઠી હાથને;
 કરગરું છું આપને, સંસારના શિરતાજને.
 ત્યાગી વિદેશી વસ્ત્રને, ખાદી હવે અંગે ધરો;
 કંગાલ હિંદુસ્તાનનો, કંઈ ખાલ અંતરમાં કરો.
 અજ ને આ વસ્ત્રવિણ, બેહાલ સહુ સંતાન છે;
 પરદેશીઓના બુદ્ધિથી, હયરાન હિંદુસ્તાન છે.
 પહેરી વિદેશી વસ્ત્રને, વિદેશીઓ પોષ્યા કરો;
 પરવા નહિ છે ભાઈની, ને પેટ બીજાનાં ભરો.

(ગઝલ)

વિદેશી વસ્ત્ર ધારી ને, ખુવારી કેમ છે કીધી;
 નથી એ વસ્ત્ર પણ અંધન, બની તત્વાર બેધારી.
 હબરો હાડ ચુસીને, વહાવી લોહીની ધારા;
 બન્યાં વસ્ત્રો અહિંસાનાં, છતાં છે કેમ એ ખ્યારાં ?
 જીવન ચુસ્તું ભૂમિનું આ, રહી ના હાથમાં પાઈ;
 લુટે છે આવી રીતે હા, ખુરી ખિટાનિયા ખાઈ.
 કપટનાં રૂપ ધારીને, બહુરૂપી બની આવી;
 ધરી વેપારનાં નામો, ગુલામી આખરે લાવી.
 વિચારો બુલ્મ દેશીના, બુલ્મ પંખબના ખ્યારા;
 સતીઓનાં શીયળ લૂંટી, કર્યાં છે કંઈક નોંધારાં.
 ચલાવ્યા તાપમાં નાગા, ન પાપોથી રહ્યા આઘા;
 રીખાવી રોવહાવીને, વહાવી લોહીની ધારા.
 કહી રક્ષક થયા ભક્ષક, નથી કંઈ ન્યાયની પરવા;
 લઈને ન્યાયનાં નામો, બુલ્મ અન્યાય બહુ કરવા.
 વિચારી દિલમાં બહાલા, વકીલીને તમે છોરો;
 અસહકારી થઈ પુરા, વિદેશી અંધનો તોડો.
 ખિતાબો ના ગણો ખ્યારા, ગુલામીના બધા લેખો;
 ગુલામીને પિયુ ત્યાગી, ફરજને આંખથી પેખો.

(બિં હરિગીત.)

લેખક:—

વચન સુણીને પ્રેમદાનાં, ખ્યાલ બહુ મનમાં કરે;
 શબ્દો સતીના હૃદયમાં, ઉંડા બહુ સાદ્યા કરે.

આંસુ આવ્યા નયનમાં, અકસોસ અંતરમાં કરે;
ઉત્તર તરીકે મુખથી ના, શબ્દ એ ઉચરી શકે.
બોધ સતીનું તેજ એ, તેનું હૃદય સમજી શક્યો;
મનમાં વિચારે આજ મુખી મોહમાયામાં પર્યો.

(ગજલ)

યુવક:—

ખરે છે ભૂલ બહુ મહારી, વચન તહારાં ખરાં માનું;
વિદેશી વસ્ત્રની હોળી, કરી તહારું કહું માનું.

પર્યો હું પાપમાં પુરો, પુરાઈથી બન્યો પુરો;
પ્રિતે પરનારમાં શરો, જીવનનું નાવ હું જાણું.

સતી તું સદ્ગુણી શાણી, પતિ ભગતી પ્રભુ જાણી.
શિખામણ વેદની વાણી, બધી મહેં છે ખરી માની.

જુલોને ભાન દુનિયાનું, ભર્યાં મહેં પાપના પુજો;

સતી સ્ત્રીઓ તણી કીર્તિ, આ દેશમાં ગુંજો.

ભણેને જીવ જાયે પણ, વચન મહારું નહિ ફરશે;

ખની ગાફિલ મુસાફિર ને, નહિ એ પાપમાં વળશે.

ભુલો મહારી કબુલું છું, ક્ષમા તું આપજે શાણી;

ઉતારી વસ્ત્ર વિદેશી, ધરં ખાદી પ્રિયે માના.

શરાબીની ખુમારીમાં, ન કરવાનાં બહુ કીધાં;

સતી સંતાપીને શાણી, દુઃખો તુજને બહુ દીધાં.

હવે ચાલો જઈ રહીશું, નહીંતીરે પ્રિયા મહારી;

અને આશ્રમતણી વસતિ, હવે તો લાગતી સારી.

ચલાવી રેંદીયો બન્ને, સુતરના તાર કાઢીશું;

જપીને મંત્ર મોહનના, પ્રભુ સેવા જાળવીશું.

